

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů, základní principy uplatnění dle rozhodovací praxe soudů

Disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů je považována za spravedlnostní korektor obecně soudy uplatňovaného a jako obecně spravedlivého přijímaného principu zakotveného v ustanovení § 742 odst. 1 písmn. a) zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, že podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné. Prostřednictvím disparity je možné zohlednit konkrétní okolnosti daného případu, když obecný princip by se jevil jako nespravedlivý.

Ve vztahu k disparitě se mezi odbornou veřejností často setkáme s názorem, že jde o institut využívaný pouze zřídka, nicméně zejména Nejvyšší soud věnuje disparitě pozornost, s tím, že akcentuje význam tohoto institutu. Existuje tak četná judikatura, která již dosti podrobně vymezuje pravidla použití disparity.

Význam disparity jako spravedlnostního korektoru je definován především v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017, kde se uvádí, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vždy při vypořádání zdůrazňovala hledisko spravedlivého uspořádání právních poměrů, resp. posouzení věci v souladu s principem dobrých mravů, tj. hlediska, která lze zohlednit právě úvahou o disparitě podílů. Rozsudek pak dále odkazuje i na obecný spravedlnostní princip v rozhodování soudů, když se zde uvádí: „V rozsudku ze dne 16. 8. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3324/2011 (uveřejněném pod č. C 12 691 v Souboru), pak Nejvyšší soud formuloval obecný závěr, že soud musí nejen respektovat právo, ale jeho výklad a aplikace musí směřovat k výsledku spravedlivému. Jinými slovy, právo musí být především nástrojem spravedlnosti, nikoliv souborem právních předpisů, které jsou mechanicky a formalisticky aplikovány bez ohledu na smysl a účel toho kterého zájmu chráněného příslušnou normou.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017, deklaroval, že i v poměrech nového občanského zákoníku může soud při vypořádání společného jmění manželů rozhodnout s využitím disparity podílů, jakož i že rozsáhlá judikatura vytvořená za účinnosti starého občanského zákoníku je s ohledem na obdobný účel a obdobnou právní úpravu použitelná i v poměrech nového občanského zákoníku.

Disparita se dle konkrétních okolností věci může vztahovat na veškeré položky tvořící vypořádávané společné jmění manželů či pouze na některé z nich (viz. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99).

K důvodům přistoupení k disparitě je třeba nejprve obecně uvést, že dle judikatury, např. rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1488/2013, : „disparitu vypořádacích podílů nemusí nutně založit toliko jeden důvod o dostatečné intenzitě, nýbrž je možno uvažovat také o tom, že v určitém případě bude shledáno více okolností, které by samy o sobě nemusely disparitu založit, ale ve svém souhrnu či kombinaci uplatnění disparity opodstatňují.“ Dále pak: „pro posouzení možné disparity podílů je vedle okolností samotných nutno přihlídnout také k jejich intenzitě, době trvání či časovému rozsahu jejich existence.“

Jako konkrétní důvody disparity jsou judikovány zejména negativní okolnosti na straně jednoho z manželů za trvání manželství, zásluhovost či zájem nezletilých dětí.

Co se týče negativních okolností v manželství, je důvodem disparity pouze takové negativní jednání, které se nějakým způsobem promítá do majetkové sféry zákonného majetkového společenství manželů nebo do péče o rodinu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 22 Cdo 5384/2015 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018). Jako příklad takového jednání bylo judikováno a bývá uváděno např. gamblerství či užívání návykových látek a alkoholismus. Dle v tomto ohledu zásadního rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1137/2021, je takovýmto jednáním nutno rozumět i domácí násilí, když je o protiprávní jednání, které ve své podstatě představuje opak péče o rodinu.

Ve vztahu k zásluhovosti vychází judikatura z principu, že tato se uplatňuje v případech, kdy zvýšené úsilí jednoho z manželů zajistilo nabytí a udržení majetku značné hodnoty. Zároveň je však třeba vždy zohlednit péči druhého manžela o společnou domácnost, jakož i jeho péči o nabytí a udržení majetku s ohledem na jeho možnosti. Tedy jak se uvádí v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2362/2018, : „Jestliže druhému z manželů nelze vytýkat nedostatek péče o rodinu a - v mezích jeho možností - o společný majetek, je rozhodnutí o disparitě naprosto výjimečné a musí být odůvodněno mimořádnými okolnostmi daného případu.“ Zejména tak vyšší příjem jednoho z manželů, pokud druhému nelze vytýkat nedostatek péče o rodinu, resp. se dle svých možností také podílí na nabytí a udržení majetku, není důvodem k uplatnění disparity. Vyšší příjem jednoho z manželů může např. navíc vyplývat i z profesí manželů, kdy by bylo v rozporu s dobrými mravy znevýhodnit manžela vykonávající např. profesi učitele či zdravotní sestry, když jde o prestižní a společensky důležité profese, bohužel však odpovídajícím způsobem neodměňované. Dle mého názoru je dále třeba si v této souvislosti uvědomit, že uspořádání, resp. fungování vztahů v manželství je realizováno na základě, třeba i tiché, dohody mezi manželi, tedy pokud se manželé dohodnou např. na určitém způsobu rozdělení mezi zajištěním příjmu a péčí o domácnost, není možné, aby jejich dohoda při vypořádání společného jmění manželů následně jednoho z nich znevýhodnila.

V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2016, sp. zn. 22 Cdo 1842/2014, dospěl tento k závěru, že pokud za situace, kdy manželé nabyli do společného jmění manželů na základě kupní smlouvy od městské části bytovou jednotku na základě stávajícího společného nájmu manželů, a to za zvýhodněnou cenu, přičemž jeden z manželů, resp. již i jeho předci, byli historickými nájemci bytu, jakož i tento manžel provedl v době před nabytím bytové jednotky do společného jmění manželů ze svých prostředků rozsáhlou rekonstrukci, neshledal soud z tohoto důvodu žádnou míru disparity v souvislosti se zásluhovostí na nabytí společného majetku, odchýlil se tak od ustálené judikatury Nejvyššího soudu.

Zájem nezletilých dětí bývá zejména prostřednictvím disparity uplatňován tím, že soud rozhodne o přikázání určitých věcí bez náhrady tomu, kdo pečuje o nezletilé dítě, když jde o věc sloužící potřebě nezletilého dítěte, např. kočárek, vybavení dětského pokoje apod. Jako důvod disparity je však judikován i obecně zájem na zabezpečení nezletilého, kdy např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3272/2010, tento dospěl k závěru, že při vypořádání družstevního podílu v bytovém družstvu je možné přistoupit k disparitě, když vlastníkem družstevního podílu se stal manžel, který výlučně pečuje o nezletilé děti.

Co se procesních aspektů disparity týče, je třeba uvést, že soud může o disparitě rozhodnout nejen na základě návrhu účastníka řízení, ale rovněž z vlastní iniciativy. Přestože dovolací soud přezkoumává naplnění podmínek pro uplatnění disparity pouze na základě toho, zdali úvahy rozhodujících soudu nejsou zjevně nepřiměřené, dochází ke korekci rozhodnutí soudů nižšího stupně.

Jak již bylo uvedeno shora, disparita je nástroj, který umožňje zvážit všechny konkrétní okolnosti předmětné věci, přičemž ustálená soudní judikatura stanovuje základní principy jejího uplatnění.

Mgr. Libor Nerad,
advokát

Moreno Vlk & Asociados

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE / ABOGADOS / ATTORNEYS AT LAW
PRAHA - MADRID - BRATISLAVA

[MORENO VLK & ASOCIADOS](#)
[advokátní kancelář](#)

Sokolovská 32/22
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 818 736

Fax: +420 224 818 736

e-mail: paha@moreno-vlk.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)

- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)